

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

**КУЛЬТУРОЛОГІЯ ТА СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ:
ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ**

**CULTURAL STUDIES AND SOCIAL COMMUNICATIONS:
INNOVATION STRATEGIES OF DEVELOPMENT**

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(21–22 листопада 2024 року)**

**PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
(November 21–22, 2024)**

У 2 частинах

Частина 2

**ПРИСВЯЧЕНА 95-РІЧЧЮ
ХАРКІВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АКАДЕМІЇ КУЛЬТУРИ**

**DEDICATED TO THE 95TH ANNIVERSARY
OF KHARKIV STATE ACADEMY OF CULTURE**

Харків, ХДАК, 2024

бальний танець — це мистецтво, яке має бути відкритим та доступним для всіх, незалежно від статі та сексуальної орієнтації.

Відомий своїми дослідженнями гендерних ролей у танці американський танцівник та хореограф Джон Міллер обстоює ідею, що танець може бути інструментом для переосмислення та руйнування гендерних стереотипів. Він часто використовує свої виступи, щоб довести, що кожен може вільно виражати свою ідентичність через танець. Однак індустрія бальних танців все ще стикається з викликами, пов'язаними з гендерними ролями. Збереження традицій, з одного боку, та одночасна адаптація до сучасних реалій вимагають балансування між новаторством та повагою до історії. Сучасні танцювальні клуби повинні балансувати й активно працювати над тим, щоб забезпечити рівні можливості для всіх учасників.

Отже, гендерні ролі в бальних танцях мають глибокі історичні корені. З часом вони зазнали значних змін під впливом соціальних важелів. Сучасні тенденції демонструють, що бальні танці можуть бути майданчиком для гендерної рівності і кожен має право на самовираження. Але для досягнення цієї мети необхідно працювати над забезпеченням толерантності та подоланням стереотипів.

В. Горголь

СУТІСНІ ОЗНАКИ ФОРМЕЙШН ЯК ТАНЦЮВАЛЬНОГО ВИДУ СПОРТУ

V. Horhol

ESSENTIAL CHARACTERISTICS OF FORMATION AS A DANCE TYPE OF SPORT

Актуальність використання хореографії і танцювальних видів спорту в формальній, неформальній та інформальній освіті зумовлена тим, що вони є поєднанням найбільш дієвих засобів фізичного, морального й естетичного виховання і розвитку здобувачів освіти, задоволення їх духовних запитів, вікових, спортивних та творчих інтересів. Особлива роль танцювальних видів спорту в цьому процесі зумовлена їх змагальним характером і притаманною їм спрямованістю на вищі результати та об'єктивні закономірності їх досягнення.

Важливим кроком у процесі розвитку сучасного хореографічного мистецтва стала його інтеграція в систему фізичної культури і спорту. Яскравим підтвердженням тому є брейкінг, або брейк-данс, який із вуличного танцювального стилю набув статусу олімпійського виду спорту і був включений у 2024 р. в програму Олімпійських ігор у Парижі, де отримав шалений ажіотаж. Нині до танцювальних видів спорту з-поміж 58 олімпійських і 120 неолімпійських визнаних в Україні видів спорту відносяться: художня гімнастика та брейкінг (олімпійські види спорту); акробатичний рок-н-рол, естетична групово-гімнастика, спортивні танці, танцювальний спорт, черліденг (неолімпійські види спорту).

Дефініція «формейшн» використовується в міжнародній і національній танцювальній спортивній практиці досить давно, проте в різних світових й українських літературних джерелах та інформаційних ресурсах можуть зустрічатися різні трактовки цього поняття. Проведений контент-аналіз визначень цього терміна дозволяє дійти висновку, що сутність поняття «формейшн» у запропонованих визначеннях розкрита надзвичайно поверхово і потребує ґрунтовного наукового дослідження.

Формейшн є складнокоординаційним, командним, техніко-естетичним різновидом танцювального спорту. Команда формейшн, будучи основною одиницею змагань, являє собою спортивну команду, що складається з восьми або шести танцювальних пар. Команди формейшн змагаються між собою, виконуючи спортивну програму формейшн — музично-хореографічний твір, побудований з обов'язковим використанням усіх конкурсних танців європейської або латиноамериканської програми, що складається зі вступу (презентації), основної (змагальної) частини і закінчення (фіналу).

Спортивна програма формейшн характеризується великою ритмічною різноманітністю та значною тривалістю. Правилами проведення змагань визначено максимально можливу тривалість усієї програми (6 хвилин) та її основної (змагальної) частини (4,5 хвилини). Для формейшн виключно важливим є організація точних перебудов, що виконуються з різною швидкістю та послідовністю, що визначає траєкторії руху танцюристів команди та їхню різноманітність; спортивна програма команди формується з використанням базових та ускладнених танцювальних фігур. Обсяг танцювальної лексики великий, що вимагає від усіх спортсменів команди високого рівня підготовленості (однаково якісно виконувати кроки, фігури на початку й у кінці спортивної програми) та синхронності виконання всіх танцювальних фігур і елементів.

Як і в багатьох техніко-естетичних танцювальних видах спорту, спортивна програма формейшн найчастіше є завершеним творчим проектом зі своєю темою, яка розкривається за допомогою спеціально підготовленої музичної фонограми, костюмів спортсменів, лексики та малюнка танцю. Малюнок танцю — традиційно використовуване в хореографії поняття, під яким розуміється розташування та переміщення виконавців сценічним майданчиком у певній послідовності. Однак у спортивній програмі команди формейшн малюнок має свої характерні особливості: фрагменти танців у спортивній програмі формейшн можуть іти один за одним у будь-якій послідовності; також не лімітовано їх тривалість і кількість повторень. Більше того, у формейшн дозволено музичні фрагменти з ритмічною структурою, відмінною від прийнятої в танцях, що входять до відповідної програми.

Зважаючи на правила проведення та суддівства змагань серед команд формейшн, можна стверджувати, що класифікаційний підхід до дослідження формейшн дозволив виділити такі його сутнісні ознаки як танцювального виду спорту:

1. Об'єднання в одній команді 6 або 8 танцювальних пар, що взаємодіють у різних системах («спортсмен» — «спортсмен», «спортсмен» — «пара(и)», «пара(и)» — «пара(и)»).
2. Специфічний спосіб виконання спортивної програми, що передбачає збереження рівняння в геометричних картинах, які вибудовуються, і синхронності виконуваних елементів, при багаторазовій зміні музичного розміру і темпу звучання фонограми.
3. Зміст спортивної програми та вимоги до її музичного супроводу, з обов'язковою наявністю всіх п'яти стандартних або латиноамериканських танців, а також регламентована тривалість спортивної програми та її частини змагання.
4. Виконання спортивної програми, що передбачає побудову геометричних картин та здійснення їх змін з орієнтуванням на зазначені центр майданчика та місцерозташування тренера.

5. Різномірне розміщення суддівських бригад навколо танцювального майданчика, що дозволяє забезпечити оцінку спортивної програми формейшн за особливою системою суддівства, що характеризується своїм набором програмних компонентів (загально- та спеціально-технічних).
6. Наявність різних форм функціонування формейшн, реалізованих у світовій практиці, що відрізняються рівнем розвитку, особливостями організації та типом конкуренції.

В. Медяник

ІМПРОВІЗАЦІЯ В БАЛЬНІЙ ТА СУЧАСНІЙ ХОРЕОГРАФІЇ

V. Medyanyk

IMPROVIZATION IN BALLROOM AND MODERN CHOREOGRAPHY

Проблема з імпровізацією в бальній та сучасній хореографії є важливою, оскільки про неї мало хто з викладачів говорить чи пише як своїм учням, так і в соціумі. Уміння імпровізувати, наприклад, у танцівників спортивного бального танцю частіше за все відсутні або малорозвинені. І це стосується спортсменів-танцівників попереднього базового рівня, спеціалізованого базового рівня, рівня підготовки до високих досягнень, а також рівня максимальної реалізації індивідуальних можливостей (етапи багаторічної підготовки за Платоновим). Так само можна зазначити і про танцівників сучасної хореографії, у яких теж дуже мала частина володіє цими вміннями виконавської майстерності.

Спостереження впродовж останніх чотирьох років за учнями, які прийшли у віці 9–12 років до групи хіп-хоп і котрі вже до цього займалися цим видом сучасної хореографії в інших танцювальних студіях, чітко засвідчили помітну відсутність навичок імпровізувати під випадкову музику. І це при тому, що їм треба виконувати танець в їхньому виді хореографії, а вони вже мали досвід виступів групою на фестивалях різного рівня. Діти звикають до відпрацьованих комбінацій під конкретно заданий трек, поставлений викладачем, інакше їм уже складно мислити. Також їм складно імпровізувати, так як відсутня інформація про цей вид виконавської майстерності, а викладачі танцю цих знань не надають.

Кращі обставини в тих колективах, де тренер чи викладач вивчає і практикує з ними т. зв. «танцювальні батли», у яких танець виконується один на один, два на два тощо. У цьому випадку включається випадково вибраний трек і танцівники по черзі за одну хвилину, наприклад, мають показати свою створену на ходу хореографію за певний час і переконати всіх присутніх у тому, що саме він (чи вона) переміг на танцмайданчику. Проте частіше за все можна побачити не імпровізацію, а, знову ж таки, хореографію, частково взятую з концертного номеру або декількох номерів. Якщо учня запитати «Що таке танець?», «Чим він відрізняється від інших видів мистецтва?», то, вірогідніше за все, відповідь буде неповною і неточною.

Другим прикладом є обстановка з імпровізацією в бальному танці. Задаючи ці ж два запитання учням, ми не отримуємо чіткої та повної відповіді. А імпровізація в бальних танцях (в спорті називають їх спортивними танцями) — це, частіше за все, гарно поставлена тренером та відпрацьована учнями вступна частина перед танцюванням основної варіації в кожному танці (переважно використовується в латиноамериканській програмі). Вимушеним чином імпровізацію в бальному танці